

Ewa Parnas, Michał Żemła

Przyczyny wyboru uprawianej dyscypliny sportów zimowych – próba porównania między narciarzami i snowboardzistami

Wprowadzenie

Rola sportów zimowych w rozwoju turystyki na obszarach górskich jest bez wątpienia bardzo duża i bogato udokumentowana w literaturze (Hudson 2000, Flagestad, Hope 2001a). Ośrodki sportów zimowych traktowane są jako przykłady wysoko wyspecjalizowanych obszarów turystycznych, mających specyficzne walory, a przede wszystkim infrastrukturę przystosowaną do szczególnych potrzeb odwiedzających – uprawiających sporty zimowe (Flagestad, Hope 2001b).

Pomimo wysoko wyspecjalizowanego charakteru produktu, masowa skala popytu sprawia, że konieczne stają się próby segmentacji znacznej liczby odwiedzających miejscowości narciarskie w poszukiwaniu mniejszych, bardziej jednorodnych grup nabywców (np. Klenosky, Grengler, Mulvey 1993, Dolnicar, Leisch 2003, Żemła 2005, Tsitsou 2006). W różnych badaniach jako kryteria segmentacji wykorzystywane są rozmaite zmienne (jak np. miejsce zamieszkania, częstotliwość wyjazdów narciarskich, preferencje), jednak w zasadzie w żadnej z tych prób nie przypisano, jak do tej pory, istotnego znaczenia uprawianej dyscyplinie sportów zimowych.

Tymczasem pod pojęciem sportów zimowych kryje się wiele rozmaitych form aktywności. Poza tą najważniejszą – narciarstwem zjazdowym – S. Hudson (2000) wymienia jeszcze heliskiing i snowboarding jako główne formy sportów zimowych, i jest to z pewnością lista niepełna, gdyż nie obejmuje m.in. narciarstwa biegowego i skialpinizmu. O ile heliskiing, skialpinizm i narciarstwo biegowe to formy aktywności wymagające szczególnych (odrębnych) walorów, usług i infrastruktury, to snowboardziści i narciarze zjazdowi korzystają w dużej mierze z tej

samej oferty. Dlatego w analizach oferty ośrodka sportów zimowych często są oni traktowani jako jedna, jednorodna grupa nabywców.

Rzadkie opracowania podejmujące tę tematykę (Thappa 2000), pokazują jednak, że takie podejście nie znajduje uzasadnienia w rzeczywistości. Powodów dla takiego stwierdzenia jest co najmniej kilka. Po pierwsze, narciarze i snowboardziści mają odrębne oczekiwania co do sposobu przygotowania oferty. W gruncie rzeczy bardziej prawdziwe jest stwierdzenie, że snowboardziści mogą korzystać z infrastruktury dla narciarstwa zjazdowego, niż to, że infrastruktura ta stwarza im idealne warunki do uprawiania swojej dyscypliny. Potwierdzeniem tej tezy jest coraz częstsze powstawanie specjalnych snowparków lub innych obiektów w ośrodkach sportów zimowych, także w Polsce.

Po drugie, całkiem inny jest sposób korzystania z tej infrastruktury. Klasyczne wyciągi narciarskie, zwłaszcza talerzykowe, są nieprzystosowane dla snowboardzistów. Z drugiej strony, nawet najlepiej przygotowane trasy narciarskie, uczęszczane przez dużą liczbę snowboardzistów szybko zmieniają się w naprzemiennie występujące muldy i oblodzenia, zasadniczo utrudniające jazdę narciarzom. Powoduje to poniekąd uzasadnioną niechęć, wręcz antagonizm, pomiędzy narciarzami i snowboarderami, będącą kolejnym, bodaj najważniejszym powodem, dla którego nie powinno się tych dwóch grup gości ośrodków sportów zimowych traktować łącznie. Tym bardziej, że ta wzajemna niechęć podbudowana jest także względami społecznymi. Narciarstwo postrzegane jest raczej jako sport dla osób starszych i bardziej konserwatywnych, podczas gdy snowboardziści uważani są jako „młodzi gniewni”. Konflikt narciarze – snowboardziści jest więc poniekąd konfliktem dwóch różnych kultur.

W Polsce miłośnicy snowboardu stanowią nadal wyraźną mniejszość – ok. 15% gości ośrodków narciarskich (Żemła 2005). Jest to wystarczająco duża liczba, by w wielu ośrodkach narciarskich powstały snowparki, jednak także zdecydowanie zbyt mała, by inwestorzy rozważali budowę całego ośrodka sportów zimowych z myślą o snowboardzistach. Inaczej jest w Stanach Zjednoczonych, gdzie udział snowboardzistów wśród uprawiających sporty zimowe osiągnął blisko 30% jeszcze pod koniec ubiegłego stulecia (Hudson 2000).

Także i w USA napięcie pomiędzy narciarzami i snowboardzistami okazało się jednak być bardzo duże i w 1995 r. 15 ośrodków narciarskich zdecydowało się na całkowity zakaz jazdy na snowboardzie na swoim terenie, kilka innych natomiast zmierzało w stronę marginalizacji tras dla narciarstwa zjazdowego (Thappa 2000). Eksperyment ten nie przyniósł

jednak spodziewanych efektów, gdyż wprawdzie wzrosło zadowolenie gości tych ośrodków, jednak drastycznie zmniejszyła się ich liczba. Powodem okazała się struktura popytu, w której bardzo istotne miejsce zajmują rodziny z dorastającymi dziećmi, w których z reguły rodzice jeżdżą na nartach, a dzieci na snowboardzie. Ten segment rynku znalazł się poza marginesem oferty ośrodków, które zdecydowały się wyłącznie na specjalizację w jednej czy drugiej dyscyplinie (Thappa 2000).

Przytoczony przykład pokazuje, że konieczne jest umiejętne sterowanie ruchem odwiedzających tereny narciarskie w ramach jednego ośrodka, tak aby możliwa była efektywna i bezkonfliktowa obsługa obu grup miłośników sportów zimowych. Pierwszym krokiem do osiągnięcia takiego stanu jest dokładne poznanie postaw i preferencji obu tych grup i wskazanie najważniejszych różnic i potencjalnych punktów zapalnych.

Celem niniejszego artykułu jest dokonanie wstępnych porównań postaw narciarzy i snowboardzistów w Polsce. Ze względu na całkowity brak, jak dotychczas, badań w tym zakresie, zdecydowano, że meritum pionierskich badań stanowić będzie geneza podziału miłośników sportów zimowych na dwa główne segmenty – przyczyny wyboru preferowanej dyscypliny.

Jest to zagadnienie niepodejmowane dotąd także w literaturze światowej, dlatego wzorów należało poszukiwać w badaniach o charakterze pokrewnym. Za takie uznano w pierwszej kolejności dwa badania rynku kanadyjskiego, dotyczące przyczyn nieuprawiania sportów zimowych (Gilbert, Hudson 2000, Williams, Fidgeon 2000). Analizowane w nich czynniki, po odpowiedniej adaptacji do uwarunkowań krajowych i do celu badań, posłużyły jako potencjalne przyczyny wyboru dyscypliny sportów zimowych. Z badań D. Gilberta i S. Hudsona (2000) zaczerpnięto też sposób systematyzacji tych czynników.

Metoda badawcza

Zaprezentowane w artykule wnioski oparto na wynikach badań przeprowadzonych wśród studentów Górnośląskiej Wyższej Szkoły Handlowej w Katowicach. Wybór takiej populacji był podyktowany z jednej strony względami technicznymi – łatwą dostępnością potencjalnych respondentów, zgodnie z założeniami popularnej metody doboru próby, według wygody (Briggs 2003), z drugiej strony względami merytorycznymi – w przedziale 18–24 lata mieści się szczególnie duża liczba narciarzy i snowboardzistów (Thappa 2000).

W sumie przeprowadzono ankiety wśród 100 osób – po 50 zadeklarowanych snowboardzistów i narciarzy. Na zaprezentowaną w dalszej części artykułu analizę uzyskanych wyników wpływ ma także fakt, że prawie połowa ankietowanych snowboardzistów (48%) na pytanie, czy uprawiali wcześniej narciarstwo (w domyśle „przerzucili się” z narciarstwa na snowboarding), odpowiedziała twierdząco, a 4% badanych narciarzy uprawiało wcześniej snowboarding. Ponadto nieznacznie ponad połowa respondentów w obu grupach przyznała, że w ogóle kiedykolwiek próbowała drugiej dyscypliny. Aż połowa ankietowanych narciarzy wyrażała chęć spróbowania jazdy na snowboardzie, a 38% badanych snowboardzistów zadeklarowało chęć spróbowania jazdy na nartach. Powyższe wyniki wskazują, że założona na podstawie literatury przedmiotu całkowita odrębność dwóch grup uprawiających sporty zimowe w Polsce nie do końca jest zgodna z rzeczywistością.

W ankiecie poproszono respondentów, aby ustosunkowali się do 20 zaprezentowanych twierdzeń, wybierając w każdym przypadku spośród 5 zaproponowanych odpowiedzi w skali od „całkowicie się zgadzam” do „całkowicie się nie zgadzam”. Do dalszej analizy uzyskane wskazania respondentów zakodowano na pięciostopniowej skali Liekerta, w której odpowiedziom skrajnym przypisano wartości 2 (zgodność) i -2 (niezgodność) oraz 0 w przypadku braku zdania. Pełne wyniki odpowiedzi w obu grupach zostały zaprezentowane w tabeli 1.

Tabela 1. Zestawienie wyników ankiety

Table 1. Survey results

Twierdzenie Statement	Narciarze Skiers	Snowboardziści Snowboarders
1. Jest łatwiejsze do nauczenia 1. It is easier to learn	-2	0
2. Jest mniej urazowe 2. It is less injurious	4	-17
3. Jest mniej wymagające fizycznie 3. It is less physically demanding	-32	-41
4. Korzystanie z wyciągów jest łatwiejsze 4. Using ski lifts is easier	48	-38
5. Użytkowanie sprzętu jest łatwiejsze 5. The equipment is easier to use	9	15
6. Dostępna jest lepsza infrastruktura 6. Better infrastructure is available	49	-34

Przyczyny wyboru uprawianej dyscypliny sportów zimowych

7. Czuję się pewniej na nartach/desce 7. I feel more confident to ski/snowboard	55	46
8. Wielu moich znajomych uprawia ten sport 8. Many friends of mine practice this sport	54	28
9. Moja rodzina uprawia ten sport 9. My family members practice this sport	23	-56
10. To sport modny 10. It is a fashionable sport	38	30
11. To sport elitarny 11. It is an exclusive	9	-1
12. Styl ubioru bardziej mi odpowiada 12. I find the outfit more convenient	10	38
13. To sport z długą tradycją/nowoczesny 13. It is a traditional/modern discipline	58	45
14. Jest bardziej odpowiednie dla ludzi w moim wieku 14. It is more suitable for people of my age	-4	28
15. Sprzęt jest tańszy 15. The equipment is cheaper	-21	-10
16. Pozwala mi w większym stopniu rozwijać swoje umiejętności 16. It allows me to better develop my skills	23	34
17. Jest bardziej odpowiednie do jazdy po przygotowanych trasach 17. It is more suitable to practice on maintained trails	-7	3
18. Jest bardziej odpowiednie do jazdy poza trasami 18. It is more suitable for free-riding	-3	49
19. Jest bardziej odpowiednie do wykonywania tricków 19. It offers better possibilities to perform tricks	-20	69
20. Pozwala mi rozwijać większe szybkości 20. It allows faster speed	44	12

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.
Source: Author's own elaboration based on questionnaire survey.

Uzyskane wyniki – czynniki wyboru dyscypliny sportów zimowych

W dalszej części podzielono kryteria na 4 grupy:

– grupa I, w której uzyskane współczynniki są dodatnie zarówno dla narciarzy, jak i snowboardzistów, czyli obie grupy w pewnym stopniu zgadzają się z twierdzeniem,

– grupa II, w której uzyskane współczynniki są ujemne zarówno dla narciarzy, jak i snowboardzistów, czyli obie grupy w pewnym stopniu nie zgadzają się z twierdzeniem,

– grupa III, w której uzyskane współczynniki są dodatnie dla narciarzy i ujemne dla snowboardzistów, czyli narciarze w pewnym stopniu zgadzają się z twierdzeniem, a snowboardziści w pewnym stopniu nie zgadzają się z twierdzeniem, czyli obie grupy mają inne zdanie na temat twierdzenia,

– grupa IV, w której uzyskane współczynniki są ujemne dla narciarzy i dodatnie dla snowboardzistów, czyli narciarze w pewnym stopniu nie zgadzają się z twierdzeniem, a snowboardziści w pewnym stopniu zgadzają się z twierdzeniem, czyli obie grupy mają inne zdanie na temat twierdzenia.

Grupa I – potwierdzenie w obu segmentach. „Wybrałem narciarstwo ponieważ to sport z długą tradycją” (twierdzenie 13). To stwierdzenie uzyskało najwyższy współczynnik w grupie ankietowanych narciarzy, aż 58. Po 40% narciarzy zaznaczyło odpowiedź „zdecydowanie tak” i „tak”, żaden z badanych nie zaznaczył odpowiedzi „zdecydowanie nie”. Tak ogromny wpływ, jaki ma to stwierdzenie, tłumaczy się tym, że narciarstwo w ciągu wielu lat swojego istnienia wypracowało sobie znakomitą renomę. Organizowane na całym świecie liczne zawody narciarskie, zarówno profesjonalistów, jak i amatorów, mnogość konkurencji, stałe miejsce podczas igrzysk zimowych, liczna kadra instruktorów narciarskich, miejscowości, które wcześniej nieznane przekształciły się dzięki narciarstwu w ośrodki sportów zimowych, świadczą o niekwestionowanej ogromnej popularności tego sportu.

„Wybrałem snowboarding, ponieważ jest to sport nowoczesny” – to stwierdzenie uzyskało także bardzo wysoki współczynnik (45) w grupie badanych snowboardzistów. Ponad połowa respondentów zaznaczyła odpowiedź „tak”. Snowboarding, jak już wspomniano wcześniej, jest dyscypliną stosunkowo młodą, która jest wciąż na etapie zyskiwania sobie nowych zwolenników i wdzierania się na stoki narciarskie. Tak krótka przynależność do sportów zimowych oraz niezwykle dynamiczny rozwój zapewne przyczyniły się do określenia przez respondentów snowboardingu mianem sportu nowoczesnego.

Ankietowani narciarze w ogromnej większości deklarują, że czują się pewniej na dwóch nartach, niż jednej desce (twierdzenie 7). Taka sama sytuacja ma miejsce w grupie snowboardzistów – snowboardziści zaś czują się pewniej na jednej desce, niż na dwóch nartach. Aż 42% narciarzy i 44% snowboardzistów, ustosunkowując się do tego stwierdze-

nia, wybrało odpowiedź „zdecydowanie tak”, a nikt spośród obydwu grup nie zaznaczył odpowiedzi „zdecydowanie nie”, co w efekcie dało wysoki współczynnik. Zapewne wynika to z faktu, że narciarze lepiej oceniają swoje umiejętności narciarskie niż snowboardowe i na odwrót – snowboardziści lepiej oceniają swoje umiejętności snowboardowe niż narciarskie. Jest to logiczne. Należy jednak zauważyć, że wielu respondentów jeździło w mniejszym lub większym stopniu zarówno na nartach, jak i na snowboardzie, więc ma praktykę w uprawianiu obydwu dyscyplin, a zatem może je porównać na podstawie własnych doświadczeń, a nie domysłów.

Ogromny wpływ na wybór uprawianej dyscypliny sportu miał czynnik interpersonalny – znajomi (twierdzenie 8). 52% narciarzy i połowa snowboardzistów na stwierdzenie, że wybrali tę dyscyplinę sportu, ponieważ wielu ich znajomych ją uprawia, odpowiedziało „tak”. Mimo to współczynnik dla narciarzy jest prawie dwa razy większy niż w przypadku snowboardzistów, ponieważ m.in. odpowiedź „nie” stanowiła w grupie narciarzy tylko 8%, a w grupie snowboardzistów 30%. Można zatem wysunąć wniosek, że to narciarze podczas wyboru sportu zimowego w większym stopniu byli podatni na wpływy znajomych, współczynnik dla tego stwierdzenia jest trzecim najwyższym uzyskanym wynikiem w całej ankiecie. Wniosek ten jest bardzo ciekawy, ponieważ przeczy powszechnie panującej opinii, że to snowboardziści stanowią zwartą i hermetyczną grupę.

Moda to czynnik, który także nie był bez znaczenia przy wyborze przez badanych sportu zimowego (twierdzenie 10). Ponad połowa ankietowanych narciarzy oraz snowboardzistów w wypełnianych kwestionariuszach przy omawianym stwierdzeniu zaznaczyła odpowiedź „tak”. Minimalnie wyższy współczynnik uzyskali narciarze. Tak samo jak w przypadku twierdzenia numer 8, wysunięty wniosek przeczy powszechnie panującej opinii, jakoby to snowboarding był tym bardziej modnym sportem. Uzyskany wynik pokazuje, że zarówno narciarstwo, jak i snowboarding w tym samym stopniu są traktowane jako sporty modne.

Narciarze stwierdzili, że narciarstwo pozwala im w większym stopniu rozwijać swoje umiejętności, a snowboardziści stwierdzili, że snowboarding pozwala im w większym stopniu rozwijać swoje umiejętności (twierdzenie 16). Uzyskane współczynniki różnią się nieznacznie: dla narciarzy współczynnik wynosi 23, a dla snowboardzistów 34. Jednakże stosunek odpowiedzi dodatnich („zdecydowanie tak”, „tak”) do odpowiedzi ujemnych („zdecydowanie nie”, „nie”) w przypadku narciarzy wynosi 3

do 1, a w przypadku snowboardzistów aż 9 do 1. Zatem to snowboarding został oceniony jako pozwalający w większym stopniu rozwijać posiadane umiejętności. Można domniemywać, że jest to wynikiem kilku faktów. Snowboarding jest szeroko postrzegany jako sport, który obecnie jest na etapie dynamicznego rozwoju, jest bardziej niż narciarstwo kojarzony z ewolucjami freestyleowymi oraz w mniejszym lub większym stopniu przyczynił się do rozpropagowania na szerszą skalę jazdy freerideowej.

Narciarstwo jest postrzegane jako sport bardzo szybki i tak też został oceniony (twierdzenie 20). Prawie 70% narciarzy stwierdziło, że narciarstwo zdecydowanie bardziej pozwala rozwijać większe szybkości niż snowboarding. Uzyskany współczynnik dla grupy narciarzy jest znacznie wyższy (44), niż uzyskany współczynnik dla grupy snowboardzistów (12). Do takiego postrzegania narciarstwa przyczyniają się z pewnością rozgrywane alpejskie konkurencje narciarskie – supergigant, gigant i zjazd, gdzie profesjonaliści osiągają zawrotne szybkości. Tego typu konkurencje nie są rozgrywane w snowboardingu, co rzutuje na ocenę tego sportu jako wolniejszego.

Największa liczba ankietowanych spośród narciarzy (42%) nie miała zdania na temat, czy styl ubioru narciarzy bardziej im odpowiada, natomiast ponad połowa snowboardzistów stwierdziła (wybrała odpowiedź „tak”), że styl ubioru snowboardzistów bardziej im odpowiada (twierdzenie 12). Uzyskane współczynniki obrazują ten stan rzeczy: narciarze – 10, snowboardziści – 38. Wniosek: ubiór dla snowboardzistów ma dość duże znaczenie. Można domniemywać, że w opinii snowboardzistów ich obszerny strój jest bardziej nowoczesny, modny i nie krępujący ruchów.

Należy jednak zauważyć, że różnice w ubiorze pomiędzy narciarzami, a snowboardzistami zacierają się. Strój narciarski ewoluuje w stronę stroju snowboardowego, np. obcisłe spodnie piankowe są wypierane przez szerokie spodnie „à la” snowboardowe. Można zatem stwierdzić, że zdanie snowboardzistów na temat ich ubioru jest w pełni uzasadnione, a narciarze także w pewnym stopniu podzielają ich opinię i wykazują tendencje do przejścia tego stylu ubierania się.

Większość narciarzy twierdzi, że użytkowanie sprzętu narciarskiego jest łatwiejsze od użytkowania sprzętu snowboardowego, a snowboardziści twierdzą, że użytkowanie sprzętu snowboardowego jest łatwiejsze niż użytkowanie sprzętu narciarskiego (twierdzenie 5). Jednakże współczynniki dla obu tych grup są bardzo podobne (dla narciarzy wynosi on 9, a dla snowboardzistów 15) i zarazem stosunkowo niskie. Można zatem stwierdzić, że czynnik ten nie był zbyt istotny przy wyborze uprawianej

dyscypliny. Należy zauważyć, że zarówno w grupie narciarzy, jak i snowboardzistów przeważała odpowiedź „nie mam zdania”.

Warto wspomnieć, że wiązania snowboardowe wymagają każdorazowego odpinania jednej nogi przy wchodzeniu na wyciąg narciarski i ponownego zapinania jej przed zjazdem. Jednak na podstawie uzyskanych wyników można stwierdzić, że fakt ten nie ma dużego znaczenia dla snowboardzistów. Można domniemywać, że na minimalnie większy współczynnik uzyskany przez snowboardzistów ma wpływ brak kijków, które w pewnych sytuacjach mogą być trochę nieporęczne, i większa wygoda butów snowboardowych. Ich bardziej miękka budowa pozwala na swobodniejsze chodzenie w nich niż w twardych butach narciarskich.

Grupa II – negacja w obu segmentach. Narciarstwo nie jest mniej wymagające fizycznie od snowboardingu, a snowboarding nie jest mniej wymagający fizycznie od narciarstwa – tak stwierdzili respondenci (twierdzenie 3). W grupie narciarzy najczęściej zaznaczaną odpowiedzią była odpowiedź „nie”, snowboardziści przeważnie nie mieli zdania na ten temat, chociaż odpowiedź „nie” była drugą najchętniej wybieraną. Każda dyscyplina sportu wymaga pewnych predyspozycji fizycznych i wysiłku fizycznego. Wybór spośród narciarstwa i snowboardingu dyscypliny, która wymaga większej sprawności fizycznej jest niezwykle trudny, a można nawet powiedzieć, że niemożliwy. Opinię tę potwierdzają też zbliżone współczynniki: -32 dla narciarzy oraz -41 dla snowboardzistów.

Czy sprzęt narciarski jest tańszy od sprzętu snowboardowego? A może sprzęt snowboardowy jest tańszy od sprzętu narciarskiego? (twierdzenie 15). Subiektywna ocena tego stwierdzenia przez respondentów nie dała jednoznacznej odpowiedzi, ale wykazała, że percepcja ceny ekwipunku narciarskiego i snowboardowego jest zbliżona, nie można mówić tutaj o diametralnej różnicy. Jest to logiczne, gdyż na rynku dostępnych jest bardzo wiele rodzajów sprzętu, a rozpiętość cenowa między nimi jest ogromna. Zatem w tym przypadku możemy mówić jedynie o stosunku jakości do ceny.

Grupa III – narciarze – zgodność z twierdzeniem, snowboardziści – niezgodność z twierdzeniem. Korzystanie z wyciągów jest łatwiejsze przy uprawianiu narciarstwa, a o wiele trudniejsze przy uprawianiu snowboardingu (twierdzenie 4). Uzyskane skrajne współczynniki (48 dla narciarzy, -38 dla snowboardzistów) doskonale obrazują taką opinię. Snowboardzista, chcąc skorzystać z wyciągu narciarskiego, musi wypiąć tylną nogę z wiązania. Korzystając z wyciągu orczykowego i talerzykowego, snowboardzista musi cały czas kierować deską, nie można w tym

przypadku mówić o odpoczynku na wyciągu, tak jak ma to miejsce u narciarzy, którzy przez odpowiednią postawę, „opieranie się” o orczyk/talerzyk, minimalizują pracę nóg.

Dostępna infrastruktura narciarska jest o wiele lepsza od infrastruktury snowboardowej, tak stwierdzili respondenci (twierdzenie 6). Nadal niewiele ośrodków narciarskich w Polsce wyodrębniło specjalne elementy dla snowboardzistów – rynny half-pipe i trasy dla boardercrossu.

Większość ankietowanych narciarzy stwierdziła, że wybrała narciarstwo jako uprawianą dyscyplinę zimową m.in. dlatego, że ich rodzina także uprawia ten sport (twierdzenie 9). 62% osób wybrało odpowiedzi twierdzące, a uzyskany współczynnik wyniósł 23. W grupie snowboardzistów tylko 10% badanych zaznaczyło odpowiedź „tak”, 1 nie miała zdania na ten temat, a cała reszta wybrała odpowiedzi przeczące, co w rezultacie dało bardzo wysoki współczynnik ujemny, bo aż -56. Tak duża rozbieżność między tymi dwoma współczynnikami (77 punktów) obrazuje, jak odmienną opinię mają na ten temat narciarze oraz snowboardziści. Można wywnioskować, że taki stan rzeczy wynika z faktu, iż snowboarding, jako dyscyplina stosunkowo nowa, dopiero niedawno zaczął sobie zyskiwać zwolenników. Ankietowani to studenci, czyli osoby młode (między 19 a 25 rokiem życia), które rozpoczynając jazdę na snowboardzie, albo zrezygnowały z narciarstwa, gdyż pojawiła się dla niego inna alternatywa, albo po prostu wybrały snowboarding jako pierwszą uprawianą przez siebie dyscyplinę zimową. Rodzina – mając na myśli to pojęcie w przypadku osób młodych jako pierwsze skojarzenie wymieniamy rodzeństwo i rodziców. Rodzice snowboardzistów jako starsze pokolenie albo uprawiają narciarstwo, które jest dyscypliną starszą, albo po prostu nie uprawiają żadnego z tych sportów. Stąd też snowboardziści deklarują, że ich rodzina nie uprawia tego sportu. Analogicznie narciarze twierdzą, że wybrali narciarstwo, ponieważ członkowie ich rodzin także uprawiają ten sport. Można przypuszczać, że rodzice ankietowanych narciarzy także są narciarzami i zapewne to oni również w pewnym stopniu zachęcili ich do uprawiania tej dyscypliny.

Narciarze w zasadzie nie mają zdania na temat, który ze sportów zimowych jest mniej urazowy, co obrazuje przewaga takich odpowiedzi, oraz taka sama liczba odpowiedzi dodatnich oraz ujemnych (twierdzenie 2). Snowboardziści stwierdzają, że snowboarding nie jest mniej urazowy od narciarstwa (na co wskazuje współczynnik -17), ale mimo to także największa liczba badanych nie miała zdania na ten temat. Nie można zatem powiedzieć, że narciarstwo czy snowboarding jest bardziej niebezpieczne dla zdrowia. Nie jest to jednak wniosek przełomowy, gdyż

już w 1977 r. firmy ubezpieczające sporty zimowe wydały dokument stwierdzający, że niebezpieczeństwo uprawiania snowboardu nie jest większe niż uprawiania narciarstwa.

Narciarstwo to sport elitarny – taka panuje powszechna opinia, jednakże wyniki przeprowadzonych badań pokazują, że ta kwestia nie miała wyraźnego wpływu na wybór ankietowanych (twierdzenie 11). Uzyskany współczynnik wynosi 9, jest bardzo niski, czyli zgodność z tym twierdzeniem jest nieduża. Przeważały wprowdziej odpowiedzi dodatnie (40%), ale było takich tylko o 8% więcej niż ujemnych, a spora grupa respondentów nie miała zdania na ten temat. Snowboardziści w zasadzie nie są w stanie stwierdzić, czy snowboarding jest sportem elitarnym i czy dlatego m.in. go wybrali. Aż 42% osób spośród tej grupy nie miało zdania na ten temat, a odpowiedzi dodatnie i ujemne prawie się zrównoważyły, dając mało znaczący współczynnik -1.

Grupa IV – Narciarze – niezgodność z twierdzeniem, snowboardziści – zgodność z twierdzeniem. Zdecydowanie snowboarding jest bardziej odpowiedni do wykonywania tricków i ewolucji – taka opinia panuje wśród narciarzy i snowboardzistów (twierdzenie 19). W przypadku tego twierdzenia uzyskano największą spośród wszystkich wyników różnicę pomiędzy współczynnikami, bo aż 89 punktów. Wszyscy snowboardziści wybrali odpowiedzi dodatnie, a uzyskany współczynnik (69) jest najwyższy w całym badaniu. Zatem można jednoznacznie potwierdzić powyższe twierdzenie.

Natomiast prawie 60% narciarzy nie miało zdania na temat, czy narciarstwo jest bardziej odpowiednie do wykonywania tricków niż snowboarding, ale stosunek odpowiedzi ujemnych do dodatnich wynosi aż 1 do 10. Snowboarding jest bardziej niż narciarstwo kojarzony z ewolucjami freestyleowymi, gdyż właśnie ten sport rozpropagował wykonywanie tricków w snowparkach, a uzyskana opinia zapewne jest wynikiem takiego stanu rzeczy.

Narciarstwo jest bardziej odpowiednie do jazdy poza trasami – trudno wyciągnąć taki wniosek ze skrajnych odpowiedzi narciarzy (twierdzenie 18). Delikatna przewaga odpowiedzi ujemnych nad dodatnimi dała niezwykle niski współczynnik -3, a 20% respondentów nie miało zdania na ten temat. Natomiast 80% snowboardzistów stwierdziło, że snowboarding jest bardziej odpowiedni do jazdy poza trasami niż narciarstwo. Wynika to pewnie także z faktu, o którym już wspomniano, że to właśnie snowboarding w mniejszym lub większym stopniu przyczynił się do rozpropagowania na szerszą skalę jazdy freerideowej.

Ankietowani narciarze (ludzie w wieku 19–25 lat) nie byli w stanie stwierdzić, czy narciarstwo jest bardziej odpowiednie dla osób w ich grupie wiekowej, większość z nich wybrała opcję „nie mam zdania” (twierdzenie 14). Jednakże uzyskano ujemny współczynnik, ponieważ o 12% respondentów więcej wybrało właśnie takie odpowiedzi, a nie odpowiedzi dodatnie. Zatem narciarze zdają się przychylić do zdania snowboardzistów, którzy twierdzą, że to właśnie snowboarding jest bardziej odpowiednim sportem dla ludzi młodych. Ponad 5 razy więcej badanych snowboardzistów wybrało odpowiedzi dodatnie, od tych, którzy wybrali odpowiedzi ujemne. Uzyskany współczynnik (28) potwierdza ich zgodność z tym twierdzeniem. Taka opinia wyznawana zarówno przez narciarzy, jak i snowboardzistów potwierdza fakt, że to właśnie snowboarding jawi się jako sport ludzi młodych. Krótka historia tej dyscypliny, w wyniku której uprawiającymi są głównie ludzie raczej młodzi, rzutuje na ten obraz.

Bardzo trudno określić, który ze sportów zimowych – narciarstwo czy snowboarding – jest bardziej odpowiedni do jazdy po przygotowanych trasach (twierdzenie 17). Uzyskane współczynniki są bardzo niskie. Mimo że najwięcej osób spośród narciarzy zaznaczyło odpowiedź „nie”, współczynnik wynosi tylko -7. Istnieje zatem tylko delikatna tendencja wśród narciarzy, aby negować twierdzenie, że narciarstwo jest bardziej odpowiednie do jazdy po przygotowanych trasach. Najwięcej snowboardzistów, bo aż 46% nie miało zdania na ten temat, a przewaga tylko 2% odpowiedzi dodatnich nad ujemnymi pozwoliła uzyskać współczynnik 3. Jest on tak niski, że stwierdzenie, aby to snowboardziści uważali, że snowboarding jest bardziej odpowiedni do jazdy po przygotowanych trasach, byłoby zdecydowanie naciągane.

Respondenci nie byli w stanie stwierdzić, który ze sportów zimowych – narciarstwo czy snowboarding jest łatwiejszy do nauczenia się (twierdzenie 1). Przeważały odpowiedzi „nie mam zdania”, o czym świadczą uzyskane współczynniki: dla narciarzy -2, a dla snowboardzistów 0. Współczynnik 0, czyli najbardziej neutralny z możliwych, obrazuje, jak trudno jest dokonać oceny tego stwierdzenia. Potwierdza się tylko, że każda dyscyplina wymaga sprawności fizycznej i psychicznej oraz umiejętności posługiwania się odpowiednim sprzętem, a porównywanie poziomu trudności nauczenia się tych dwóch różnych sportów zimowych jest trudne.

Oddziaływanie czynników strukturalnych, intrapersonalnych i interpersonalnych

Zgodnie z metodologią zaprezentowaną przez D. Gilberta i S. Hudsona (2000), 20 omówionych wcześniej czynników podzielono na trzy grupy:

1. Czynniki strukturalne – 8 twierdzeń (Dostępna jest lepsza infrastruktura. Styl ubioru bardziej mi odpowiada. To sport z długą tradycją/nowoczesny. Sprzęt jest tańszy. Pozwala mi w większym stopniu rozwijać swoje umiejętności. Jest bardziej odpowiednie do jazdy po przygotowanych trasach. Jest bardziej odpowiednie do jazdy poza trasami. Jest bardziej odpowiednie do wykonywania tricków. Pozwala mi rozwijać większe szybkości).

2. Czynniki intrapersonalne (wewnętrzne) – 8 twierdzeń (Jest łatwiejsze do nauczenia. Jest mniej urazowe. Jest mniej wymagające fizycznie. Korzystanie z wyciągów jest łatwiejsze. Użytkowanie sprzętu jest łatwiejsze. Czuję się pewniej na nartach/desce. Jest bardziej odpowiednie dla ludzi w moim wieku).

3. Czynniki interpersonalne (międzyludzkie) – 4 twierdzenia (Wielu moich znajomych uprawia ten sport. Moja rodzina uprawia ten sport. To sport modny. To sport elitarny).

Postanowiono zbadać, które z podanych czynników mają największy wpływ na decyzję o wyborze sportu zimowego – narciarstwa czy snowboardingu. Aby tego dokonać, obliczono średnią współczynników w każdej grupie czynników, osobno dla narciarzy i osobno dla snowboardzistów. Warto zaznaczyć, że generalnie narciarze byli skłonni częściej zgadzać się z przytaczanymi twierdzeniami i ogólna suma udzielonych przez nich odpowiedzi wyniosła 335, podczas gdy snowboardzistów tylko 200. Z drugiej strony liczby te pokazują, że wszyscy respondenci zdecydowanie częściej zgadzali się z zaprezentowanymi twierdzeniami, niż je odrzucali.

Dane zaprezentowane w tabeli 2 sugerują, że dla narciarzy zdecydowanie najważniejszym czynnikiem wyboru sportu zimowego są czynniki interpersonalne, natomiast czynniki strukturalne i intrapersonalne mają znaczenie średnie i bardzo zbliżone. Zupełnie inaczej wyglądają preferencje snowboardzistów, dla których znaczenie mają w zasadzie wyłącznie czynniki strukturalne, natomiast interpersonalne i intrapersonalne okazują się być całkowicie nieistotne.

Wniosek ten jest bardzo ciekawy, ponieważ przeczy opinii, że to snowboardziści stanowią zwartą, poniekąd zamkniętą grupę, w której znajdują się razem ze swoimi znajomymi, a moda na snowboarding jest

czynnikiem popychającym ich do uprawiania tego sportu. Tymczasem to właśnie narciarze wykazują takie cechy – uprawiają narciarstwo z rodziną i znajomymi, a elitarność tego sportu i moda mają wyraźnie zauważalny wpływ na wybór tej dyscypliny zimowej. Z kolei, pomimo istotnych trudności z wykorzystaniem istniejącej infrastruktury narciarskiej przez snowboardzistów i niewystarczającej liczby obiektów zaprojektowanych z myślą o nich, to właśnie inne czynniki strukturalne okazują się najważniejsze dla wyboru tej dyscypliny.

Tabela 2. Średnie dla grup czynników strukturalnych, intrapersonalnych i interpersonalnych
Table 2. Average values of structural, intrapersonal and interpersonal variables

Czynniki Variables	Strukturalne Structural	Intrapersonalne Intrapersonal	Interpersonalne Interpersonal
Średnia narciarzy Average for skiers	14	13	31
Średnia snowboardzistów Average for snowboarders	22	3	0

Źródło: Opracowanie własne.
Source: Author's own elaboration.

Podczas generalizacji uzyskanych wyników nie można jednak pominąć faktu, że jedynie w przypadku oceny czynników interpersonalnych przez narciarzy, wszystkie czynniki oceniono dodatnio. We wszystkich pozostałych przypadkach suma zawiera zarówno wartości dodatnie, jak i ujemne, a nieduża wartość w końcowym wyniku maskuje znaczne rozbieżności wewnątrz grupy czynników, jak ma to miejsce w przypadku np. oceny roli czynników interpersonalnych przez snowboardzistów (wynik zerowy jest efektem dodania wartości 30, 28, -1 i -56).

Podsumowanie

Na podstawie analizy literatury, przed przystąpieniem do badań, zakładano, że wśród czynników strukturalnych największy wpływ na decyzję respondentów mają twierdzenia dotyczące infrastruktury narciarskiej i snowboardowej, tradycji narciarstwa i nowoczesności snowboardu oraz możliwość szybkiej jazdy. Spośród czynników intrapersonalnych wybrano twierdzenia dotyczące poziomu trudności w trakcie korzystania z wyciągów oraz poczucia pewności w trakcie jazdy na

posiadanym sprzęcie, a z czynników interpersonalnych twierdzenie dotyczące znajomych. Postanowiono ocenić trafność tych założeń.

Dostępna infrastruktura narciarska rzeczywiście ma istotny wpływ na wybór narciarzy, czego nie można powiedzieć o snowboardzistach, gdyż infrastruktura snowboardowa w Polsce pozostawia wiele do życzenia.

Długa tradycja narciarstwa ma zdecydowanie największy wpływ na decyzję narciarzy, uzyskany współczynnik jest najwyższy, a aż 40 z 50 badanych zaznaczyło odpowiedzi dodatnie. Podobna sytuacja ma miejsce w grupie snowboardzistów, którzy w większości stwierdzili, że wybrali snowboarding m.in. dlatego, że jest to sport nowoczesny. Tak wysokie współczynniki (58 i 45) pozwalają stwierdzić, że to właśnie ten czynnik strukturalny miał największe znaczenie przy wyborze sportu zimowego.

Prawie 70% narciarzy zadeklarowało, że jedną z cech, które przyczyniły się do uprawiania przez nich narciarstwa, jest możliwość rozwijania na nartach większych szybkości. Snowboardziści tylko w nieznacznej większości twierdzą, że większa szybkość osiągnięta na desce miała wpływ na ich decyzję.

Dla narciarzy korzystanie z wyciągów jest łatwiejsze i ten fakt znacząco wpływa na wybór narciarstwa, natomiast utrudnienia, z jakimi borykają się snowboardziści, nie mają dla nich większego znaczenia, o czym świadczy ujemny współczynnik (-38).

Czynnik intrapersonalny, którym jest poczucie większej pewności w jeździe na nartach w przypadku narciarzy oraz poczucie większej pewności w jeździe na desce, w przypadku snowboardzistów, zaraz po tradycyjności narciarstwa i nowoczesności snowboardingu, jest najważniejszy przy dokonywaniu wyboru sportu zimowego. Wysokie współczynniki otrzymane dla tego twierdzenia (55 i 46) obrazują tę opinię.

Czynnik interpersonalny, mianowicie przykład znajomych, którzy uprawiają daną dyscyplinę, plasuje się na trzeciej pozycji w tej hierarchii ważności. W grupie narciarzy to twierdzenie uzyskało trzeci najwyższy współczynnik, a ponad połowa snowboardzistów zaznaczyła odpowiedzi dodatnie.

Możliwe jest także wskazanie kilku postulatów odnośnie do funkcjonowania podmiotów, które działają na rynku turystycznym i orientują swoją działalność na narciarstwo i snowboarding. Producenci sprzętu narciarskiego i snowboardowego powinni dostosować swoje produkty do potrzeb konsumentów – narciarze chętnie zakupiliby buty narciarskie, w których przemieszczanie się byłoby znacznie łatwiejsze niż dotychczas, oraz ubranie narciarskie, którego krój byłby bardziej nowoczesny,

obszerniejszy, trochę w typie snowboardowego. Producenci powinni także przekonać potencjalnych nabywców, że sprzęt narciarski nie jest droższy od sprzętu snowboardowego, a tylko poziom jakości ma wpływ na cenę.

Na korzyść gestorów stacji narciarskich może wpłynąć dostosowanie infrastruktury ich ośrodków do potrzeb snowboardzistów – wprowadzenie dla nich ułatwień przy korzystaniu z wyciągów, zapewnienie pomocy instruktorów snowboardowych oraz zainwestowanie środków w budowę snowparków.

Biura podróży, producenci sprzętu i gestorzy ośrodków narciarskich oraz wszyscy ci, którzy także działają na rynku narciarskim i snowboardowym, powinni wspólnymi działaniami przekonać konsumentów, że narciarstwo, tak samo jak snowboarding, jest odpowiednie do jazdy poza trasami, do wykonywania tricków w snowparku i pozwala wszechstronnie rozwijać posiadane już umiejętności. Wzrost zysków zapewni im także zachęcenie większej liczby kobiet oraz osób starszych do uprawiania snowboardingu.

Wyciągnięte wnioski mogą stanowić istotną wskazówkę dla wszystkich tych, którzy działają na rynku turystycznym i orientują swoją działalność na narciarstwo i snowboarding, ponieważ ten docelowy segment rynku ma znaczny potencjał finansowy oraz jest dość duży – niemal co piąty Polak (19%) umie jeździć na nartach lub snowboardzie (*Białe szaleństwo...* 2004).

Niemniej konieczne wydają się dalsze badania postaw narciarzy i snowboardzistów w naszym kraju. Zaprezentowane w niniejszym artykule badania miały jedynie ograniczony zasięg, jeśli chodzi o dobór badanej populacji i analizowanych zagadnień. Zwłaszcza relatywnie nieduża próba badawcza sugeruje potwierdzenie wyników w badaniach na większą skalę. Trudno także ocenić, czy podobna ankieta prowadzona w innych miejscach generujących popyt na usługi dla narciarzy i snowboardzistów – zwłaszcza w miejscach położonych w większej odległości od gór, w których dominuje inny model uprawiania sportów zimowych od charakterystycznych dla mieszkańców konurbacji śląskiej częstych, jednodniowych wyjazdów – przyniosłaby podobne wyniki.

Literatura

- Białe szaleństwo po polsku*, 2004, TNS OBOP.
Briggs S., 2003, *Marketing w turystyce*, PWE, Warszawa.

- Dolnicar S., Leisch F., 2003, *Winter Tourist Segments in Austria: Identifying Stable Vacation Styles Using Bagged Clustering Techniques*, Journal of Travel Research, 41.
- Flagestad A., Hope C.A., 2001a, *Scandinavian Winter. Antecedents, Concepts and Empirical Observations Underlying a Destination Umbrella Branding Model*, Tourism Review, 56 (1/2).
- Flagestad A., Hope C.A., 2001b, *Strategic Success in Winter Sports Destinations: A Sustainable Value Creation Perspective*, Tourism Management, 22.
- Gilbert D., Hudson S., 2000, *Tourism Demand Constraints: A Skiing Participation*, Annals of Tourism Research, 27 (1).
- Hudson S., 2000, *Snow Business. A Study of The International Ski Industry*, Cassell, London.
- Klenosky D.B., Grengler C.E., Mulvey M.E., 1993, *Understanding the Factors Influencing Ski Destination Choice: A Means-End Analytic Approach*, Journal of Leisure Research, 25 (4).
- Thappa B., 2000, *Trends and Issues in Select Winter Recreation Activities: Alpine Skiing and Snowboarding*, Proceedings of International Conference Trends.
- Tsitsou R., 2006, *Using Visit Frequency To Segment Ski Resorts Customers*, Journal of Vacation Marketing, 12 (1).
- Williams P., Fidgeon P.R., 2000, *Addressing Participation Constraint: A Case Study Of Potential Skiers*, Tourism Management, 21.
- Żemła M., 2005, *Segmentacja rynku narciarskiego w Polsce*, Problemy Turystyki, 3–4.

**Motivations for taking up a winter sport discipline
– comparison between skiing or snowboarding**

Summary

Downhill skiing and snowboarding are among the most popular winter sports. Skiers and snowboarders usually use the same tourism infrastructure, which often results in treating them as one homogenous group. This paper discusses some significant differences in motivations behind taking up the two winter sport disciplines. The analysis is based on an empirical research using the Canadian market survey as a model. It was found that main reasons for choosing downhill skiing include easy usage of ski lifts and high speed riding whereas the snowboarders appreciate the ease of off-piste riding and possibility to perform aerial tricks. Some results are in contradiction to common stereotypes e.g. social relationships influenced stronger choosing skiing than snowboarding, which may suggest necessity of further research conducted on a larger sample.

Translated by Authors